

**Suomen
tuomariliitto**

Suomen tuomariliitto - Finlands domareförbund ry

Lausunto

9.1.2019

Asia:

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi oikeudenkäynnistä hallintoasioissa ja eräksi siihen liittyviksi laeiksi.
(HE 29/2018 vp)

Lakivaliokunnalle

Aluksi

Tuomariliitto pitää valmistelun viimeisessä vaiheessa tehtyjä muutoksia hallituksen esitykseen onnistuneina. Hallituksen esityksessä on löydetty hyvä tasapaino oikeuskäytännön ja tuomioistuinten menettelyjen yhtenäistämisen ja hallintoprosessille ominaisen joustavan sääntelyn välillä. Tuomariliitto haluaa kuitenkin nostaa esille muutaman periaatteellisemman seikan, jotka se pyytää esityksen jatkokäsittelyssä ottamaan huomioon.

Valituslupajärjestelmän laajentaminen

Tuomariliitto toteaa, että valituslupamenettelyn laajentaminen pääsäännöksi on merkittävä muutos aikaisempaan. Hallituksen esityksen perusteluja olisi Tuomariliiton näkemyksen mukaan syytä laajentaa ja terävöittää tässä suhteessa. Yleisperusteluissa todettu tavoite vahvistaa korkeimman hallinto-oikeuden roolia ennakkopäästötuomioistuimena on ymmärrettävä ja kannatettava, mutta esityksessä ei nykyisellään juurikaan pohdita asiaa siltä kannalta, että hallinto-oikeudessa käsiteltäviin asiaryhmiin sisältyy myös sellaisia asioita, joissa ratkaisut ovat korostuneen tapauskohtaisia ja joissa valitusoikeudella korkeimpaan hallinto-oikeuteen on suuri merkitys yksityiselle asianosaiselle muun ohella koetun oikeudenmukaisuuden kautta. Yhtenä esimerkkinä voidaan mainita tahdonvastaiset huostaanottoasiat. Tähän nähden Tuomariliitto katsoo, että muutosta olisi syytä tarkastella nykyistä hienojakoisemmin hallinto-oikeuden eri asiaryhmät huomioiden.

Tuomioistuinkäsittelyn tehostumiselle on voitu asettaa liian suuria toiveita

Esityksen mukaan ehdotetuilla muutoksilla ei tulisi olemaan merkittävää vaikutusta hallintotuomioistuinten asiamääriin. Turvaamistoimiasioiden, jotka ovat hallinto-oikeuksille lain myötä tuleva uusi asiaryhmä, osalta

arvio perustuu vertailuun yleisten tuomioistuinten asiamääriin mainituissa asioissa. Esityksessä todetaan jäljempänä, että on todennäköistä, että asioiden keskittäminen hallintotuomioistuimiin saattaa kuitenkin lisätä tehtyjen hakemusten määrää. Tuomariliitto pitää tätä varsin todennäköisenä. Kun prosessi ei hajoa kahdelle eri tuomioistuintielle, valittajat käyttävät tätä välinettä matalammalla kynnyksellä. Kokonaisvaikutusta asiamääriin toki osaltaan vähentävät ylimääräiseen muutoksenhakuun tehdyt muutokset eli purkuasioiden keskittäminen korkeimpaan hallinto-oikeuteen.

Uudistuksessa ei ole ohjattu hallintotuomioistuimille lisäresursseja. Tuomariliitto katsoo, että esityksen taloudellisia vaikutuksia hallinto-oikeuksille tulisi tarkastella nykyistä tarkemmin. Esityksen tavoitteena on oikeudenkäyntien tehostaminen vahvistamalla hallintotuomioistuinten mahdollisuuksia tehokkaaseen prosessinjohtoon. Toiminnan tehostuminen ja syntyvät säästöt edistäisivät osaltaan tuomioistuintalouden sopeutumista valtiontalouden kehyspäästösten mukaiseen määrärahamitoitukseen ja kehysaleneeseen. Tuomariliitto esittää huolensa siitä, johtaako lakiuudistus kuitenkaan täysimääräisesti tavoiteltuun lopputulokseen tässä suhteessa ja kyseenalaistaa sen, että prosessin tehostuminen kompensoisi mitenkään merkittävällä tavalla mahdollisia tulevaisuuden resurssileikkauksia. Erityisesti tulisi ottaa huomioon se tosiasia, että hallinto-oikeudet ovat viime vuosina järjestäneet enenevässä määrin suullisia käsittelyjä, jotka ovat työllistäviä. Korkeimman hallinto-oikeuden turvapaikka-asioissa antamat ratkaisut ovat ohjanneet käsittelyä kyseisessä asiaryhmässä suullisen suuntaan. Tältä osin on myös huomattava, ettei tähän kehitykseen voida yksin hallinto-oikeuden prosessinjohtoa tehostamalla puuttua. Tältä osin Tuomariliitto viittaa aikaisempaan lausuntoonsa ja siinä selvityksen rajaamista koskevasta säännöksestä lausuttuun. Selvityksen rajaaminen on tarpeellinen prosessinjohtollinen instrumentti, mutta se ei esitettyssä muodossa kuitenkaan vastaa niihin odotuksiin, joita siihen kohdistuu. Vakuutusoikeuden vastaavaa säännöstä voidaan tältä osin pitää selkeämpänä. Vakuutusoikeus voi jättää kirjallisen tai suullisen selvityksen huomioon ottamatta, jos selvitys saapuu vakuutusoikeuteen asian ratkaisupäivänä tai sen jälkeen. Tällaista selvitystä ei myöskään sisällytetä oikeudenkäyntiaineistoon.

Viranomaisen valitusoikeuden rajoittamisesta (Lakialoite LA 1/2015 vp)

Lakiesitykseen nyt kirjatun viranomaisen valitusoikeuden osalta Tuomariliitolla ei ole huomautettavaa. Lakialoitteessa esiin nostettu viranomaisen valitusoikeuden rajoittaminen on merkittävä yhteiskuntapolitiittinen kysymys, josta olisi syytä käydä laaja-alaista keskustelua ennen mahdollisten lainmuutosten toteuttamista. Viranomaisen valitusoikeuden rajaamista puoltaisi yksityisen kansalaisen näkökulmasta oikeusvarmuus. Tuomariliiton näkemyksen mukaan viranomaisen valitusoikeuden rajoittaminen lakialoitteessa esitetyin tavoin olisi käytännössä hankalaa ottaen huomioon hallintopäätösten moninaisuus. Yhteiskunnan eri intressit kohtaavat hallinto-oikeudellisissa prosesseissa monella eri tapaa. Päätöksentekevä viranomainen edustaa yleensä vain yhtä intressiä ja näkökulmaa. Lainsäädännöksiin voi olla haasteellista arvioida etukäteen kaikki ne tapaukset, joissa viranomaisella olisi syytä olla valitusoikeus.

Suomen tuomariliitto - Finlands domareförbund ry:n puolesta

oikeuspolitiittisen valiokunnan jäsenet, määrääaikaiset hallinto-oikeustuomarit

Hanna Piitulainen ja Teija Orjala-Heikkinen